

FURESØ MUSEER

NR. 32

1. halvår 2023

NYT

IMMIGRANTMUSEET I MOSEGAARDEN I
CORNELEN I ARKIVERNE

Kære Auktioner Friis!
Tak for Brevet! Her er
et kort over store Balle
men jeg nok skal huske
at tage med. Det glæder
mig at høre at Herred
Kjeller tager med nogle
Dage og jeg skal nok
være parat den første
til at møde! Kære-
bebsminde. De har

Forsidefoto:

Uddrag af brev fra Johannes Larsen til Achton Friis d. 24. april 1923, hvori Larsen skriver *Det glæder mig at høre at Knud Kyhn tager med nogle Dage og jeg skal nok være parat den første til at møde i Karrebæksminde.* (Kilder til Dansk Kunsthistorie, Ny Carlsbergfondet).

VELKOMMEN TIL 2023

Vi kigger tilbage på et begivenhedsrigt år. Et uforudsigeligt Folketingsvalg. En verdensomspændende pandemi, som næsten forsvandt fra vores hverdag igen. En ny krig i Europa og tusindvis af flygtninge i Danmark. Begivenheder, som endnu en gang har vist os, at vi lever i en hurtig omskiftende tilværelse, og at dokumentationen af vores samtid er vigtigere end nogensinde før – for vores egen skyld og for fremtidige generationers skyld.

På museet fortsætter vi derfor vores samtidsdokumenterende indsætter. I foråret ruller vi igen ud med "Vores Historie", hvor Furesøs borgere inviteres til at dele genstande og historier med lokalmuseet. Vi tager pulsen på Furesøs lokalsamfund og er i dialog både med museets brugere og ikke-brugere for at undersøge, hvordan vi kan være et lokalmuseum for alle borgere i Furesø Kommune. Indtil videre har vi lagt vejen forbi bl.a. Farum Midtpunkt og Hareskovby, hvor mange borgere har delt ud af deres livsfortællinger. Og i foråret kan du møde os igen bl.a. i Kirke Værløse og Jonstrup.

Vi runder desuden vores dokumentationsprojekter om evakuerede afghanere og ukrainske flygtninge af og har ved årets slutning igangsat en indsamling af vidnesbyrd fra de gæstearbejdere, som har levet i Danmark de seneste 50 år. I valgkampen viste arbejdsmigration sig igen som et aktuelt tema – i et fremtidigt arbejdsmarked har vi fortsat brug for mennesker, som rejser hertil for at bidrage til det danske samfund. Derfor kigger vi tilbage i historien og på de erfaringer, som vi kan lære af fra 60'erne og 70'ernes gæstearbejdere.

Historien om gæstearbejderne er fortællingen om identitet, familie, hjem, musik, kunst, litteratur. Kort sagt kultur. I tæt samarbejde med de mange kulturinstitutioner i Farum Kulturhus åbner museet derfor en ny særudstilling i foråret, som bygger på fortællinger fra gæstearbejdere og deres efterkommere.

Vi glæder os til at byde jer velkommen.

Cathrine Kyø Hermansen
Museums- og arkivchef

UNDER SEJL

Af museumsinspektør Freja Gry Børsting

Hvad har museumsinspektørens sydvestfynske barndom til fælles med Knud Kyhn? Det har bl.a. noget med Achton Friis, Johannes Larsen og en gammel bæltbåd at gøre. Læs med her for at lære lidt om skibstyper, fugle i kunst og naturligvis Knud Kyhns makkerskab med Friis og Larsen.

Hans Christian Børsting, min far, var lidt af en skipper. I mange år ejede han forskellige små træskibe; bl.a. to smakkejoller og en skydepram (som jeg fik lov at navngive *Mary* efter Rasmus Klumps skib).

Men han ejede også et større træskib ved navn *Rylen*. Det var en 30 fod lang klinkbygget bæltbåd, som han havde købt af en københavnsk forretningsmand for noget, som han sikkert selv ville kalde ganske få penge, men som min mor husker som et ret anseeligt beløb. Båden lå som regel for anker i den sydvestfynske Helnæs Bugt eller ved bådebro i Assens havn, tæt på den lille landsby, hvor jeg voksede op.

Rylen var egentlig født med navnet *Fremad* og blev bygget i 1896 som sildedrivkase, hvilket vil sige, at den sejlede i storebæltsområdet og drev med sildegarn.

I 1920 købte forfatteren og kunstneren, Achton Friis båden og kaldte den *Rylen*. Meningen var, at Friis ville sejle på togt rundt til de danske småøer og skildre dyre- og menneskeliv på sin vej. Som sin medsammensvorne havde han Kerteminde-kunstneren Johannes Larsen. Arbejdsfordelingen var klar; Friis skulle tegne og interviewe folk og Larsen skulle dokumentere dyrelivet på øerne i tegninger og malerier. Deres fælles arbejde på og rundt om de danske småøer endte med at bestå af fem togter og vare i fire år, og det hele udmundede til sidst i trebindsværket *De Danskes Øer*, der blev udgivet i årene 1926-28.

Et træskib kræver naturligvis meget pleje, og jeg tilbragte mange somre på Assens havn med at fiske efter krabber imens min far rengjorde

skibets skrog, malede kahytten og lakerede dækket og masten på *Rylen*. Min mor vil nok sige, at hans kærlighed var større til båden end til hende i de år.

Hver sommer samlede min far en flok venner og sejlede bl.a. det sydfynske øhav tyndt. Det blev til mange spændende ture, hvor min far, hans venner og – engang imellem min mor, mine søskende og mig – udforskede havet, fjorde og bæltter omkring Fyn og besøgte danske småøer.

Kyhn går ombord

På samme tid som Friis og Larsen gik og planlagde deres togter, var den unge kunstner Knud Kyhn, der senere bosatte sig i Farum, også allerede godt i gang med sin karriere. Han arbejdede eksempelvis i flere år for Den Kongelige Porcelænsfabrik, hvor han bl.a. stod bag fremstillingen af dyrefigurer i glaseret stentøj.

Af breve og dagbogsnotater fra Johannes Larsen ved vi, at Knud Kyhn var med på togt med *Rylen* i maj 1923. Han sejlede med Larsen og Friis fra Karrebæksminde til Omø, og Larsen skriver i et brev til Friis forud for sejladsen, at det glædede ham, at Kyhn ville med på turen. Om og i givet fald hvad Kyhn malede på togtet ved vi ikke, men han og Larsen havde i hvert fald ét tilfælles, nemlig forkærligheden for dyreskildringer. Larsen tegnede, raderede og malede og Kyhn skulpterede og malede. Begge havde de fugle som yndlingsmotiv; flugte på vand, fugle i flugt og fugle på træk. Både Larsen og Kyhn fangede desuden et helt særligt lys i deres malerier; Larsen med en nærmest skagensmalerisk varmhed og douche farver, og Kyhn med sine lidt grove, klare penselstrøg.

Forfatterens far ved roret ombord på *Rylen*. Foto: Klavs Lind.

Knud Kyhn; Vandrefalken jager, 1945. Statens Museum for Kunst.

Johannes Larsen, Sangsvanerne letter, 1926. Johannes Larsen Museet.

Museumsskib

Rylen var – som så mange andre træskibe – en stor økonomisk byrde, og da Johannes Larsens barnebarn i 1992 fik øje på *Rylen* i en sydfynsk havn og hurtigt fik foreslået, at Johannes Larsen Museet i Kerteminde skulle købe *Rylen* af mine forældre, var både min mor og far nok lettede over at sige farvel til den. De solgte i hvert fald.

Men min far fik lov til at låne *Rylen* af museet næsten hver sommer derefter, og fortsatte sine sommertogter med venner og familie – senest i 2017, hvor turen bl.a. gik til Endelave og Samsø. Han havde – ligesom Friis - kunstner venner med ombord, og fik også stablet en lille galleri-udstilling på benene med fotografier fra og kunst skabt ombord på *Rylen*.

Farvel til skipper

Den 1. maj 2023 er det 100 år siden, Knud Kyhn satte fødderne på *Rylen* første gang. Hvor søstærk han var, vides ikke, men han må have gjort indtryk på sine to rejsekammerater. I hvert fald blev han senere inviteret til – sammen med bl.a. Johannes Larsen – at illustrere dele af Achton Friis' bogværk *Danmarks Store Øer*, der var en forsættelse af Friis' arbejde på de danske småøer.

Selv satte jeg fødderne på *Rylen* for foreløbigt sidste gang for et par måneder siden. Min far døde i juli måned 2022 og i september havde vi fornøjelsen af at sende ham afsted præcis som det passer sig allerbedst for en gammel skipper; vi spredte hans aske fra *Rylen* på en helt klar dag, hvor vinden blæste bølgerne høje og hvor vi havde Storebælt foran os og Kerteminde mod agter.

“ KYHN DER KOM OM BORD SAMMEN MED FRIIS REJSER I DAG. HAN HAR VÆRET HYGGELIG AT HAVE MED. (BREV FRA JOHANNES LARSEN TIL HANS KONE D. 9. MAJ 1923)

Johannes Larsen og Achton Friis ombord på *Rylen* i 1920'erne. Foto: Grenaa Egnsarkiv.

Faktaboks:

Knud Kyhn (1880-1969).

Arbejder af Knud Kyhn findes på Statens Museum for Kunst, Kunstindustrimuseet og forskellige provinsmuseer, bl.a. Furesø Museer.

Johannes Larsen (1867-1961).

En stor del af Johannes Larsens kunstneriske produktion befinder sig på Johannes Larsen Museet i Kerteminde.

Achton Friis (1871-1939).

Friis' beskrivelser af danskerne og deres land blev til en imponerende bogsamling, der tæller *De Danskes Øer* (1926-28), *De Jydere Land* (1932-33) og *Danmarks Store Øer* (1936-37).

Rylen:

Rylen er nu ejet og vedligeholdes af Østfyns Museer og har sin base i Kerteminde havn. *Rylen* fungerer i dag som museumsskib og har også opnået en renæssance som ekspeditionsskib på togter med forskellige kunstnere som besætningsmedlemmer.

Lær mere om de fynske malere og læs bl.a. Johannes Larsens dagbog fra togterne med *Rylen* her:

www.fynboerne.ktdk.dk

AT ÅBNE SIT HJEM

af Mathias Dolmer Rasmussen, Videnskabelig assistent

Dette forår har tusindvis af danske husstande åbnet deres døre for de mange ukrainere, som er blevet fordrevet fra deres hjem på grund af krig. Immigrant-museets dokumentationsprojekt giver indsigt i nogle af de måder, hvorpå hjemlighed er blevet skabt og sat på prøve i mødet mellem danske værtsfamilier og deres ukrainske gæster.

Siden Ruslands invasion af Ukraine i februar 2022, har flere tusinde danske familier brudt hverdagens rutiner og åbnet deres hjem for de mange ukrainere, der har søgt tilflugt i Danmark. Over flere måneder har danskere og ukrainere skullet tilpasse sig en forandret hverdag under fælles tag, og således genetablere en hjemlighed under nye omstændigheder. Disse kulturmøder er ikke kun historiske, men kan samtidigt lære os noget om, hvad et hjem er - og hvad vi gør for at få os selv og andre til at føle sig hjemme.

På krigens første dag igangsatte Immigrant-museet et projekt for at dokumentere de ukrainske flygtninge, der kom til Danmark. Som en vigtig en del af projektet, har vi besøgt adskillige værtshjem i Furesø Kommune for at tale med værtsfamilierne og deres ukrainske gæster om deres oplevelser med at bo sammen. Under disse besøg har vi taget fotos af værtshjemmene, samt inviteret værter og gæster til at dele fotos og genstande som fortæller om deres tid under samme tag. Dette materiale danner nu grundlag for, at museet kan lave tidlig antropologisk forskning om, hvad der sker med hjemligheden, når man åbner sit hjem.

Et hjem er noget, man gør

Men hvad er hjemlighed egentlig? Og hvornår bliver en bolig til et hjem? Mange læsere vil sikkert nikke genkendende til oplevelsen af ikke at føle sig hjemme med det samme efter at have flyttet ind i et nyt hus eller en ny lejlighed. Først når du har malet værelset, skiftet køkkenet, indrettet stuen, sået blomsterne og hængt familie-billederne op, begynder du at se konturerne af

et hjem. Mange af forandringerne har du måske gjort i samarbejde med din ægtefælle, din kæreste, din sambo eller dit barn, og det er ikke før, at I har haft tid til at have en hverdag sammen, omgivet af disse forandringer, at I rigtigt begynder at føle jer hjemme. Et hjem er nemlig ikke noget du køber. Det er noget du *gør* over tid sammen med de mennesker og ting, du omgiver dig med.

I værtshjemmene er børneværelser og bryggerser blevet indrettet med donerede møbler og personlige genstande for at skabe rum for de fordrevne gæster. Hylde- og klædeskabe er blevet ryddet for at gøre plads til madvarer og de få ejendele, de har bragt med sig. Værter og gæster har lavet havearbejde sammen, lavet aftensmad til hinanden, taget på fælles udflugter og ordnet hinandens vasketøj. De har lavet perleplader, malet sten, tegnet tegninger og indrammet fællesbilleder - genstande som har dekoreret vægge og vindueskarme, og bebudet at nye beboere er flyttet ind. På den måde har værter og gæster lavet en række ting med hinanden og med husets fysiske rammer for at etablere en fælles følelse af hjemlighed. De har *gjort* hjem i en social såvel som materiel forstand.

“Vi har gjort meget ud af at sige: I bor her. Det her er jeres hjem nu her. [...] Nu kan vi jo se, at når vi handler ind og har købt diverse ting, så kan det godt være, at vi lige troede, at vi skulle have frikadeller. Men så har de taget hakket kalv og flæsk, fordi de skulle koge suppe med kødboller i. Altså, de har forstået, at det her, det er deres hjem” forklarer Anja og Jesper, der fra marts til

Et fællesfoto fra Anja og Jespers udflugt til København med deres ukrainske gæster. Fotoet har fået plads på væggen med de øvrige familie-billeder i huset i Jonstrup. April 2022.

juni havde to ukrainske mødre og deres børn boende hos sig i deres hus i Jonstrup.

I forbindelse med denne skabelse af hjemlighed, har flere værtsfamilier både forventet og oplevet at blive venner med deres ukrainske gæster. For Mette og Søren, der har haft to unge ukrainske kvinder på 17 og 21 år boende hos sig i Farum, har relationen endda taget en familier karakter. “Vi har jo fået to bonusdøtre ikke” siger de med reference til, at gæsternes alder er nær deres egne børns, og fortsætter med at beskrive relationen som et “familiefællesskab”, hvor de spiser aftensmad sammen hver aften kl. 18.

Hjemlighed på prøve

Hjemmet er for mange netop forbundet med trykke, nære og familiære relationer, samt en enighed om hvordan man får en hverdag og et hushold til at fungere. Og af netop den grund har det, til trods for forsøgene på skabe en fælles hjemlighed, ikke altid været lige nemt for danskere og særligt ukrainere at føle sig hjemme under tag med en fremmed familie fra en uvant kulturel baggrund.

“I starten var det meget svært mentalt, fordi jeg var vant til at bo i min egen lejlighed, til at købe mine egne varer, sætte dem i køleskabet og tage

den mad, jeg ville have. Hos min værtsfamilie var det svært at tage varer i køleskabet, for jeg vidste ikke, om det var mine varer, eller om de var købt ind til mig. Det var også svært at tage penge, fordi jeg altid har været vant til selv at have penge. Her skulle jeg pludseligt tage penge fra fremmede mennesker.”

Sådan fortæller 30-årige Daryna om sin første tid hos værtsfamilien i Værløse. Selvom hun har en rigtig god relation til sine værter og er dybt taknemmelig for den støtte, de har givet hende, var det ikke hendes egne ting, penge og madvarer hun levede med og kunne føle sig hjemme iblandt. Flere værter fortæller også om oplevelsen af ikke at kunne være i hjemmet på samme måde, som før deres ukrainske gæster flyttede ind. Særligt i de situationer, hvor forventninger om at tage del i hjemmets sociale og materielle arbejde ikke er blevet mødt, er de familiære og hjemlige relationer blevet sat på prøve:

“I starten havde jeg lidt en forventning om, at man blev venner. At det blev nogen, man ville holde kontakt med senere. Derfor opfordrede jeg dem til at deltage. Dels at deltage i nogle måltider, dels at deltage i noget havearbejde og andre almindelige ting. Da jeg to gange havde sagt til dem, at jeg synes, de skulle komme ud og lave havearbejde, der kom hun ud en gang og sagde: Nu er jeg her for at arbejde. Og så satte jeg hende til at klippe døde gren af nogle buske i ét bed. Og da hun var færdig med det i løbet af en halv time, så gik hun igen. Så hun har ikke lyst til at involvere sig så meget. Og det kan der jo være forskellige grunde til. Altså der er jo ingen tvivl om, at hun har noget i klemme her. [...] Så jeg tror faktisk ikke, det er nogen, vi vil komme til at have kontakt med sidenhen, hvilket egentlig er ærgerligt, fordi jeg synes, det kunne være hyggeligt. Men det tror jeg faktisk ikke. Og de har aldrig så meget som én gang spurgt, om de kan hjælpe med noget. Aldrig.”

Udtrykket “at åbne sit hjem” indeholder en fore-

Ukrainere hjælper med at stable brænde i et værtshjem i Hareskovby. Marts 2022. Fotoet stammer fra en video som en vært har delt med Immigrantmuseet.

stilling om, at hjemmet normalt er lukket omkring familien eller dem, man nu engang deler hus med. Når værtsfamilier åbner deres hjem for en fremmed familie, er det derfor vigtigt at gøre dem til en del af hjemmet og familien ved at invitere dem med i de sociale aktiviteter (såsom fælles måltider), og i det arbejde (eksempelvis i haven), som *gør* hjem. Selvom både gæster og værter generelt har tilstræbt disse familiære relationer ved at *gøre* hjem sammen og for hinanden, er det, som ovenstående eksempler viser, ikke i alle tilfælde lykkedes at føle sig hjemme

under samme tag. Det er ikke så mærkeligt, for ukrainerne er trods alt fremmede nærmere end familie, og værtshjemmet er trods alt fyldt med ting som er erhvervet, ejet og placeret af værter og ikke gæster. Og det kræver som nævnt tid at føle sig hjemme blandt fremmede mennesker og ting. Samtidigt er det netop disse situationer, hvor huset ikke føles hjemligt, der åbenbarer for dets beboere, hvad der mangler for, at de kan føle sig hjemme igen. Selvom de fleste familier har haft positive oplevelser af at dele hjem, kommer disse brud på hjemligheden derfor til at

spille en central rolle i Immigrantmuseets videre forskningsarbejde i værtshjemmene. Indsigerne fra dette arbejde vil blive udgivet i en videnskabelig artikel. Derudover fortsætter Immigrantmuseet med at dokumentere de fordrevne ukraineres hjem i Danmark, som de flytter i egne lejligheder, midlertidige boligtilbud og de såkaldte “Ukrainebyer”.

NØJSOMHED

Af museumsinspektør Morten Mortensen

Forleden dag på museet fik jeg besøg af en ældre kvinde, som ville aflevere noget vigtigt. Det viste sig at være et tredelt grydesæt, flot udført i kobber, som i mange år havde været i familiens eje. Hendes begrundelse for afleveringen var at grydesættet havde stor relevans for vores aktuelle udfordringer med energimangel, inflation og stigende forbrugspriser. Fidusen med sættet var at man med meget lidt varme og energi kunne få tre gryder i kog samtidigt, når de blev placeret oven på hinanden. Gryderne og deres funktionsmåde var for hende derfor en påmindelse om tidligere tiders sparsommelighed, med andre ord: det handlede om det gamle begreb *nøjsomhed*.

Nøjsomhed var tidligere noget, de fleste danskere kendte til, ikke mindst de fattige og mindre bemidlede. For dem var det simpelthen en nødvendighed for at overleve, men nøjsomhed blev også betragtet som en ønskværdig dyd. Mennesker, der udviste ødselhed og uhæmmet forbrug, var ofte genstand for foragt og blev opfattet som uansvarlige, ja næsten umoralske. Derfor var nøjsomhed ikke kun en dyd for de fattige, men også noget mange bedre bemidlede borgere efterstræbte.

1. verdenskrig

Nøjsomhed har altid været særlig vigtig i kriseperioder, som det skete da 1. verdenskrig brød ud i 1914. Selv om Danmark var neutral under krigen, blev landets økonomi og vareforsyning kraftigt påvirket af krigen. Inflationen steg fra 1916 til 1921 med over 17 pct. om året. Priserne blev mere end fordoblet, og det var nødvendigt at rationere dagligvarer som brød, sukker, smør og kød. Lønningerne steg endnu mere i samme periode, men det kom ikke de mange arbejdsløse til gavn.

Rationeringen var skrap, fx havde en person kun ret til 120 g. svine- og oksekød om ugen, det svarer næsten til et nutidig dagsforbrug. Krigen tvang således husmødrene til at ændre madlavningsvaner. Nu skulle den stå på sparekost, men med en ambition om at det skulle være

uden tab af velsmag. Ernæringseksperter Mikkel Hindhedes udgav i 1915 bogen "Dyrtidskokebog" tilegnet "den sparsommelige husmoder". Her kunne husmoderen bl.a. lære at lave kødfrie retter som kartoffel- og rodurtefrikadeller med selleri og kålrabi. Hindhedes anså kød for luksus, og kaffe, te og alkohol anså han for "giftige nydelsesmidler". På kurser landet over kunne husmødrene også lære om anvendelsen af en høkasse til at tilberede og holde maden varm uden brug af brændsel. Nyttehaver blev den nye trend, hvor man billigt kunne høste grønsager og urter, akkurat som nutidens byhaver.

Fattigdommen i 1930'erne

Efter børskrakket i USA i 1929 opstod der stagnation, dvs. både inflation og en stagnerede produktion, som også skabte stor fattigdom i 1930'ernes Danmark. Mindst hver tredje på arbejdsmarkedet var arbejdsløs, hvilket sammen med et nærmest ikke eksisterende socialt sikkerhedsnet betød, at mennesker sultede og led nød, på samme måde som vi i dag kender det fra Den Tredje Verden.

For de fattige blev nøjsomhed et livsvilkår, som gjaldt både madlavning og genbrug. I den lokalhistoriske udstilling på Mosegården kan man se flere eksempler på dette. Her er bl.a. udstillet "nøjsomhedstøj", dvs. hverdagstøj, der er blevet lappet, stoppet og repareret indtil flere gange.

Faktaboks:

På Mosegården kan man i den permanente lokalhistoriske udstilling se flere eksempler på nøjsomhed førhen på furesøgnen.

Besættelsen 1940-45

Med besættelsen fortsatte behovet for at være nøjsom. Der kom rationeringer på dagligvarer som brød, havre- og byggryn, smør, margarine, sukker, te og kaffe, kakao og gas. Husmoderen havde stadig ansvaret for at få lavet god, sund og nærende mad til familien, og fra Statens Husholdningsråd flød en rigelig strøm af gode råd og vejledninger. Kogebogen "Opfindsomhed i en Krisetid" fra 1943 fortsatte de sparsomme råd fra 1. verdenskrig. Her var artikler om kaninopdræt, høkasser og brændsel.

Sild, som der dengang var rigeligt af i de danske farvande - og derfor en billig spise - optræder i mange opskrifter, som fx. fiskefrikassé hvor der skulle anvendes 8 Sild, 1 Persillerod, ½ Knoldselleri, 2 Gulerødder, 1 Porre, 200 g Kartoffler, Vand, Jævning og Krydderier. Da retten tilberedtes i en gryde til grønsager og fisk, var energiforbruget minimalt.

I museets permanente udstilling på Mosegården

kan man se et såkaldt "nødkomfur", som blev anvendt under besættelsen. Det var svært at få gasrationerne til at slå til, derfor fik mange installeret et nødkomfur - et lille brændekomfur - i køkkenet.

Tøj blev fortsat repareret, stoppet og lappet i stor stil. I museets udstilling kan man se en såkaldt opmaskningsmaskine til strømper, der blev brugt til langt op i 50'erne, også nylonstrømper blev masket op. Erindringer fra Værløse fortæller om,

Fra 1899 blev der i skolerne undervist i håndarbejde for piger. På prøvekulde øvede eleverne sig i at sy, reparere og strikke, færdigheder der i høj grad var brug for. Her ses håndgørningsholdet på Lille Værløse skole 1926.

hvordan kaninopdræt både gav mad på bordet og skind til huer, muffe og kapper. Alt, der kunne bruges igen, blev genbrugt: frakker blev vendt og jakkesæt syet om, både af husmødrene og af professionelle skræddere.

Tilbage til nøjsomhed?

Længe levede mange danskere under meget beskedne kår, også selv om velfærdssamfundet efter 1. verdenskrig stadig blev udbygget. Men fra slutningen af 1950'erne steg vel-

standen kraftigt, almindelige danskere fik råd til bil, udenlandsrejser, højt belagt smørrebrød og meget mere. Idealet om at være nøjsom forsvandt for at gøre plads til et tilsyneladende grænseløst forbrug. For tiden med voldsomt stigende energipriser, inflation, en krig, der ser ud til at vare ved og en alvorlig og kostbar klimakrise, er det måske tid til mere nøjsomhed. Hvem ved, måske vil man inden længe igen kunne købe energibesparende tredelte grydesæt til at stable oven på hinanden?

ARBEJDSMIGRANTERNES HISTORIE - FORTALT AF DEM SELV

Af projektmedarbejder Dragan Jovanovic

For lidt over et år siden, i oktober 2021, inviterede Immigrantmuseet og Indvandrerhistorisk Selskab til reception i Farum kulturhus. Det var begyndelsen på et nyt indsamlings- og dokumentationsprojekt omhandlende de gæstearbejdere, der kom til Danmark i 1960'erne og 1970'erne.

Ovenstående projekt, der går under arbejdstitlen *70'er-fortællinger*, er nu gået ind i den næste fase, hvor jeg, som er nyuddannet historiker med speciale i netop denne del af danmarkshistorien, skal varetage indsamlingen af fortællinger og erindringer fra gæstearbejderne.

Min farmor og farfar var arbejdsmigranter fra det tidligere Jugoslavien, så jeg har hørt en smule af historien gennem årene. Men som faghistoriker ved jeg nu, at der er mange historier og vinkler og oplevelser, der ikke er blevet fortalt og dokumenteret. Der findes en del videnskabelig litteratur, avisartikler og tidsskrifter og en hel del debatlitteratur, der på en eller anden måde indtager netop disse historier. Men der findes ikke mange 'små historier' om hverdagen og livet, som det udfoldede sig for arbejdsindvandrere i Danmark.

Gæstearbejder, fremmedarbejder, indvandrer, bindestregs-dansker, immigrant.

Kært barn har mange navne, men navnene og betydningssindholdet har ændret sig og skiftet nuancer med årene. Arbejdsmigranterne, der slog sig ned i Danmark og *levede* historien, har som alle andre mennesker også udviklet og ændret sig med alderen, fået nye minder og nye forestillinger om fortiden, nutiden og fremtiden. Det er disse folk jeg skal interviewe for at høre deres historier.

På en fagligt forsvarlig og kvalificeret måde skal vores viden om historien opdateres gennem bearbejdning af de interviewedes bidrag. Fortællinger og genstande giver adgang til his-

torien gennem erindringer. Erindringer om oplevelser af forvandlingen fra et midlertidigt ophold til en permanent tilværelse med alt, hvad det indebærer og bringer med sig. Erindringer om oplevelsen fra sidelinjen hos medmennesker, venner, bekendte, kollegaer og andre aktører med en personlig forbindelse til de første immigranter. Og vi kommer forhåbentlig også til at høre efterkommernes - børnene og børnebørnenes erindringer og oplevelser.

Projektet *70'er-fortællinger* ledes af Immigrantmuseet og arbejdsgruppen består – udover undertegnede og flere af museets inspektører – af journalist og forfatter Ole Hammer, der har beskæftiget sig med flygtninge og indvandrere siden 1971.

Projektets hovedfokus er at indsamle og dokumentere arbejdsmigranternes møde med Danmark, deres liv imellem to kulturer og opbyggelsen af en ny tilværelse i et fremmed land.

Projektet udmunder i 2023 bl.a. i en særudstilling, en række events, en videnskabelig artikel og en bog.

Hold øje med Immigrantmuseets hjemmeside og sociale medier for mere information.

Gæstearbejdere i støberiindustrien i 1970'erne. Foto: Uwe Bødevadt

Artiklens forfatter, der netop er startet som videnskabelig assistent ved Immigrantmuseet

Faktaboks:

Hvis du eller din familie har lyst til at dele din historie med os til glæde for fremtidige generationer af museumsgæster og historieinteresserede, så kontakt os på museerne@furesoe.dk.

DEN GAMLE NISSE JAGES VILDT

Af skoletjenestemedarbejder Lise Milan Nielsen

Hvert år åbner Mosegaarden dørene for 100vis af små nissehueklædte nissejægere. De skal rundt på museet og undersøge, lege, lære og dyste om den ultimative pris: at blive udnævnt til Nissejæger af 1. grad! Men hvad går det så ud på?

Siden 2016 har Furesø Museer hvert år holdt juleforløb for alle 1. klasser i kommunen, hvor eleverne lærer om nisser i gamle dage. Men de skal ikke bare lytte. De skal undersøge, lede og lege sig igennem forløbet. De er nemlig til nissejægerprøve, og hvis de består prøven bliver de udnævnt til "Nissejæger af 1. grad". En ære, der nu er tilfaldet mange tidligere 1. klasser i kommunen. Eleverne skal klare fire prøver: De skal matche forskellige nisser med deres arbejde. F.eks. skal kirkenissen matches med kirken osv. De skal derefter lytte til forskellige historier om nisser i gamle dage og huske nogle fakta. Så skal de bruge disse fakta til at placere nisserne på en lang tidslinje, og til sidst skal de skyde til måls med smørklatter. Når de er færdige, får de uddelt et diplom og selvfølgelig en pebernød. Forløbet har igennem de sidste mange år vokset sig vældigt populært og er et af årets helt store tilløbsstykker for Mosegaarden.

Fra tankpasser til dialog

Det er efterhånden mange år siden, at museumsformidlingen gik væk fra den såkaldte "Tankpassermodel", hvor eleverne helt ureflekterede fik fyldt viden på sig, og over til en mere dialogpræget og elevinddragende formidling. Juleforløbet har til formål at sætte elevernes forhåndsviden om nisser i spil og perspektivere den til den gamle nissetro. Derved får de en forståelse for, hvorfor nissen ser ud og handler som den gør. Hvorfor er nissens hue rød, hvorfor er han tit en drillepind, hvorfor kommer han kun frem til jul? Alt dette er eleverne selv med til at undersøge og finde frem til. Og ved at krydre det med en god gammeldags konkurrence bliver eleverne mere motiverede for at huske

de forskellige fakta, de præsenteres for. Der er nemlig et formål med at huske det.

Den gamle nisse

Men hvorfor skal eleverne lære om nisser? De hører jo om dem hele tiden i julekalendere og fra alverdens populærkultur. På museet skal eleverne dog lære en helt ny nisse at kende – Den gamle nisse. Ham, der ikke havde noget med jul at gøre, ham der slog dyr ihjel, hvis man behandlede ham dårligt, ham der holdt gårde og kirke pæne og rene og som bestemt ikke fandt sig i noget som helst. Ja, der er langt fra den gamle, gnavne gårdnisse til nutidens søde julenisser, der farver mælken blå.

Gårdnissen er et ældgammelt væsen som forbindes med vikingernes små husguder "vætterne". Nissen, eller gårdboen, som han kaldtes, var en slags hjælper og beskytter af gården, og han var ca. på størrelse med et 8-årigt barn. De første billeder af nissen stammer fra 1500-tallet og viser ham som en lille djævel. De fleste billeder stammer dog fra 1800-tallet og viser ham som en lille mand med stort skæg, træsko, almuetøj og en rød hue på hovedet. Den røde hue var en del af almuetøjet. Nissen var altså klædt som enhver anden gårdmand. Typisk hed han Nis eller Niels.

Behandlede du nissen godt, så var din gård velsignet, men ve den, der mishandlede sin nisse. Så ville alverdens ulykke ramme gården. Værst stod det til, hvis nissen valgte at forlade gården. Så ville gården styrte i grus. Så nissen var et væsen, man skulle behandle med respekt.

Nissejagt på Mosegaarden

Mosegaarden i sne

Hvornår blev nissen knyttet til julen?

Julenissens opståen menes at være knyttet til en julefest i Rom i 1836, hvor den danske kunster Constantin Hansen pyntede med papirklip fra den danske folketro, blandt andet nisser. Borgerskabet blev så betagede af de flotte motiver og tog det til sig som en del af romantiseringen af "livet på landet" og folketroen. Derfra blev det populært at pynte med nisser til jul. Der er altså langt fra den søde julenisse til den

gamle gårdbo, men ved at kende lidt til den gamle nisse, så får eleverne en meget større forståelse for julens oprindelse, for livet på landet i gamle dage, for dyrkelsen af "husguder" og husbeskyttere og om den overtro, der knyttede sig det det gamle almuoliv. Nissen er altså en afspjeling af livet i gamle dage og er først, i løbet af 1800-tallets afvigelse fra den gamle folketro, blevet et hyggeligt julesamlingspunkt. Før det var nissen bestemt ikke for sjov.

KRIG I MUSEERS SPEJLBILLEDE

Af museumsvært Tetiana Burlachenko

Mennesker fra Ukraine, som har Danmark som opholdsland under krigen, tiltrækker interesse fra både lokalsamfund og kulturinstitutioner. Samtidig bliver ukrainske kulturarbejdere og kunstnere, som er ankommet til Danmark, en del af eksisterende initiativer eller lancerer nye tiltag på egen hånd. Denne gensidige påvirkning er langvarig og alsidig – og forandrer begge samfunds selvopfattelser.

Flugt: fra hjem til udstilling

I foråret åbnede udstillingen ”УКРАЇНА – Krigens dilemmaer”, dedikeret til fortællinger fra ukrainere på flugt og frivillige indsatser iværksat i det danske lokalsamfund, i foyeren i Farum Kulturhus.

Udstillingen var et direkte resultat af et omfattende projekt udført af Immigrantmuseet, hvor ukrainere, værtsfamilier, frivillige chauffører, initiativtagere fra lokalsamfundet og andre blev inviteret til at dele deres tanker og oplevelser med museet for at dokumentere flere stemmer og perspektiver på det at flygte fra krig.

Gennem projektet blev vidnesbyrd fra projektets deltagere doneret til museets samling – og nogle af disse blev også vist i udstillingen. Beretninger fra ukrainere i Furesø Kommune vidnede om vanskelighederne på deres vej til Danmark, personlige fortællinger om børn og voksnes tilvænning til et nyt samfund og følelser hos de mennesker, hvis liv er blevet fundamentalt ændret af krig. Historier fra danske frivillige belyste erfaringerne med at arrangere beboelse til de først ankomne ukrainere og oplevelserne med at mødes og bo sammen. Og genstande såsom bannere fra de første demonstrationer i København, maledede sten med danske og ukrainske flag samt kort med flugtruter tegnet af krigens øjenvidner tjente – og vil fortsætte med at tjene – som vigtige beviser på krigens konsekvenser, i dag og i fremtiden.

Ukraine som del af det danske kulturlandskab
Refleksionerne over krigens betydning på Immi-

grantmuseet står ikke alene. Siden invasionen har mange andre organisationer i Danmark sat fokus på dette emne ud fra forskellige perspektiver. De mange nye initiativer om ukrainsk historie, samfund, kultur og kunst reflekterer politiske og etiske positioner hos både kulturarbejdere og mennesker direkte påvirket af krigen – hvilket i nogle tilfælde er de samme personer. Her er nogle af de mest modige initiativer.

Ukraine House in Denmark, som for nyligt er åbnet i København, har bidraget til repræsentationen af Ukraine på statsniveau. Som del af Kulturnatten præsenterede Ukraine House en lysprojektion på Krigsmuseets facade med animerede fotografier af Yevgen Nikiforov. Projektionen inkluderede billeder af 56 monumental mosaikker fra Sovjet-perioden skabt af ukrainske kunstnere mellem 1960'erne og 1980'erne. Nogle af mosaikkerne er i dag ødelagt, og derfor står vigtigheden af at vise denne kulturarv i et internationalt kulturelt fora endnu tydeligere.

Symposiet *The Collective Body Dismembered. Histories of Art, Identities and the War*, som fandt sted den 31. maj på Statens Museum for Kunst var den mest væsentlige begivenhed, som problematiserede krigens tilstedeværelse. Som en del af symposiet blev gulvet overladt til kulturarbejdere, antropologer, kunstkritikere og kunstnere. De diskuterede emner som kulturelt samarbejde mellem Danmark og USSR, værdien af det 20. århundredes monumentalkunst i begge lande, ødelæggelsen af modernistisk arkitektur efter invasionen samt udviklingen af samtids-

Kugler og rester fra patronhylster fundet af en dansk frivillig i Bucha – en by i Kyiv-regionen, der blev kendt for massedødet på hundrevis af indbyggere i de første uger af krigen.

DE MANGE NYE INITIATIVER OM UKRAINSK HISTORIE, SAMFUND, KULTUR OG KUNST REFLEKTERER POLITISKE OG ETISKE POSITIONER HOS BÅDE KULTURARBEJDERE OG MENNESKER DIREKTE PÅVIRKET AF KRIGEN – HVILKET I NOGLE TILFÆLDE ER DE SAMME PERSONER.

kunst i Ukraine på baggrund af krigen i Donbas, som har foregået siden 2014.

Initiativerne hos Immigrantmuseet, Statens Museum for Kunst og Ukraine House er eksempler på, at samarbejdet med kulturarbejdere og forskere fra Ukraine er vigtigt. Foruden at sikre, at krigen er repræsenteret inden for museernes vægge, bidrager de også til en bedre forståelse af krigens skader på kulturarv såvel som et dybere indblik i den ødelæggelse som har ramt flere ukrainske byer. Kulturinstitutioner kan på den måde blive platforme for stemmer, der kalder på beskyttelse af kulturarven, mens krigen stadig foregår.

Inskriptionen "Fuck krigen" på et banner fra demonstrationen foran den russiske

”...ADGANG TIL EMBEDER I HANS MAJESTÆTS RIGER OG LANDE”

Af museumsinspektør Emma Barnhøj Jeppesen

Fredag den 14. juni 1776 blev stadskirurgen i Aarhus, Johann Caspar Weise, naturaliseret – eller tildelt indfødsret, som ordet 'naturalisation' betyder. Selvom Weise var født og opvokset i Thüringen, havde han ved sin naturalisation opholdt sig 18 år i Danmark, og i sin opholdstid havde han oparbejdet en vellykket karriere inden for den kirurgiske verden, som i sidste ende havde resulteret i ansættelsen som stadskirurg.

Johann Caspar Weises livsforløb er et karakteristisk eksempel på én slags indbyggertype, der i slutningen af 1700-tallet opholdt sig i det multinationale og multisproglige danske rige. Som indvandrer var han blot én blandt mange udlændinge, der havde sikret sig en stilling i det statslige embedsværk og med sig bragt nye kulturer, sprog, traditioner og levemåder.

I slutningen af 1700-tallet blev det et forhold, som den enevældige konge Christian 7. og hans politiske styre måtte forholde sig til. Naturalisationen af Weise var nemlig et direkte resultat af den omdiskuterede kongelige forordning, Indføds-Retten, der blev indført et halvt år forinden på kongens fødselsdag. I et europæisk perspektiv var forordningen usædvanlig. I et fremadskuende perspektiv blev den afgørende for definitionen af statens borgere.

Ny lov – nye statsborgere

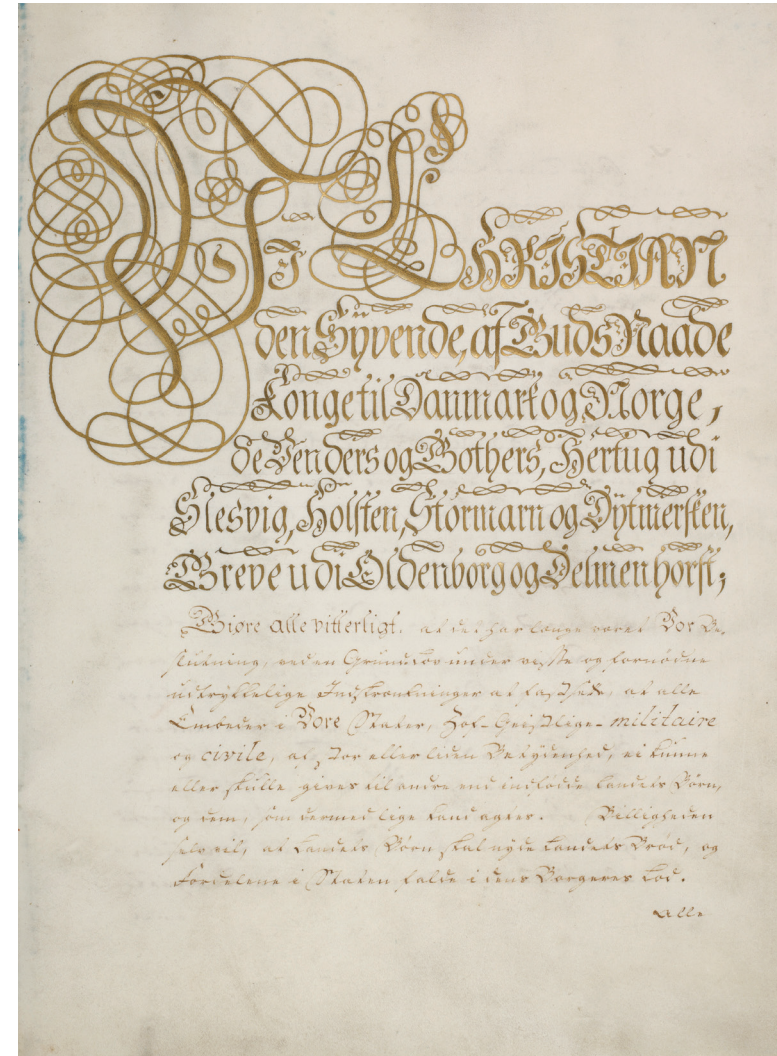
Forordningens formål var nemlig at sikre, at stillinger i kongens embedsværk kun blev tildelt statens borgere. Selvom ordet 'statsborger' ikke eksisterede i samtidens sprogbrug, arbejdede Indføds-Retten alligevel med en statsborgerforestilling, som indbefattede to grupper: Landets Børn og Lige ved Indfødte. Førstnævnte henviste til indfødte indbyggere, der fortrinsvist var født inden for kongens rige og dermed tog del i forestillingen om et helt særligt bånd mellem kongen som landsfader og de indfødte indbyggere som hans børn. Sidstnævnte henviste til udenlandskfødte indbyggere, som gennem deres formuer, erhverv, kompetencer etc. kunne naturaliseres og derved

opnå lige rettigheder med indfødte indbyggere. Forordningens naturalisationsparagraffer vidner således om, at magthaverne ønskede at tiltrække dygtige udenlandske erhvervsfolk og kunstnere til det danske rige.

Som resultat af forordningen voksede interessen for naturalisation. I årene efter Indføds-Rettens indførelse modtog Dansk Kancelli hundredvis af ansøgninger fra udenlandske indbyggere, der ønskede indfødsret. Mens nogle fik afslag, fik størstedelen bevilliget et naturalisationspatent. Undertiden blev disse patenter skrevet ned i store protokoller, som i dag giver os et indblik i 1700-tallets nye statsborgere.

“ I ÅRENE EFTER INDFØDSRETTENS INDFØRELSE MODTOG DANSK KANCELLI HUNDREDVIS AF ANSØGNINGER FRA UDENLANDSKE INDBYGGERE, DER ØNSKEDE INDFØDSRET.

I perioden 1776-1784 blev knapt 1.300 mennesker naturaliseret. Hovedparten var mænd, mens ganske få kvinder optrådte som klosterfrøkener eller hofansatte. De største grupper af naturaliserede ansøgere befandt sig inden for civiladministrationen eller militæret, men grupper tilknyttet gejstligheden og hoffet samt formuende handelsmænd og selvstændige optrådte også. Generelt indtog de naturaliserede ansøgere i kraft af

I sin fysiske form var Indføds-Retten lidt af et pragtstykke, hvis bestemmelse var nedskrevet med dekorative gyldne bogstaver på gullige pergamenter og forsynet med et prægtigt segl. Foto: Immigrantmuseet.

deres erhverv, uddannelser og kompetencer dog højerestående positioner i det sociale hierarki, hvilket adelstandsoptagelser og rangtitler i protokollerne også bevidner.

Startskuddet til det rødbedefarvede pas

Som grundlov var Indføds-Retten den første hjørnesteen i den danske statsborgerskabshistorie. En historie, der sidenhen under indflydelse af nationalisme, globalisme, migration, menne-

skerettigheder og meget andet kun er blevet mere kompleks. Den kongelige forordning tjener nu som eksempel på fortidens tankegods med forestillinger om staten, borgeren og menneskets forhold til sig selv og hverandre – tanker, der også i dag forhandles, omformes og diskuteres i indfødsretslike sammenhænge. Netop derfor er Indføds-Retten og dens mange grene fortsat værd at beskæftige sig med – særligt, når vi om ganske få år markerer dens 250-års jubilæum.

Immigrantmuseet, Farum • KALENDER • Alle arrangementer er gratis

Lørdag	4. feb	11-14	Immigrantmuseet	<p>Lørdagssystemer: Immigrantmuseet og DOF Furesø Fritidsskole afholder i efteråret en række workshops, hvor kvinder fra forskellige kulturer mødes og laver håndarbejde. Kom og brug din lørdag i godt selskab. Hver lørdagssystem starter med et oplæg fra en foredragsholder. Temaerne for oplæggene offentliggøres løbende på museets Facebook-side. Sted: Immigrantmuseet, Stavnsholtvej 3, 3520 Farum</p>
Torsdag	2. feb	10-12	Immigrantmuseet	<p>Slægtsforsknings-workshop Har du fået at vide, at din olde-onkel udvandrede til Amerika men ikke hvortil og hvad der senere skete med ham? Mistede din familie kontakten til din bedstemors søster efter hun tog over Atlanten og har du altid undret dig over hvor hun havnede? Så er denne workshop noget for dig! Museumsinspektør Freja Gry Børsting giver gode råd om slægtsforskning i Amerikanske databaser og andre steder, og hvad man skal være opmærksom på når man leder efter sine udvandrede slægtninge. Medbring din bærbare computer og den info du (måske) allerede har på dine slægtninge. Workshoppen henvender sig til nybegyndere og let-øvede slægtsforskere, som eventuelt ikke tidligere har prøvet at finde deres amerikanske slægtsled. Arrangementet er gratis og åbent for alle. Sted: Immigrantmuseet, Stavnsholtvej 3, 3520 Farum</p>
Lørdag	11. marts	11-14	Immigrantmuseet	<p>Lørdagssystemer: Immigrantmuseet og DOF Furesø Fritidsskole afholder i efteråret en række workshops, hvor kvinder fra forskellige kulturer mødes og laver håndarbejde. Kom og brug din lørdag i godt selskab. Hver lørdagssystem starter med et oplæg fra en foredragsholder. Temaerne for oplæggene offentliggøres løbende på museets Facebook-side. Sted: Immigrantmuseet, Stavnsholtvej 3, 3520 Farum</p>
Lørdag	15. april	11-14	Immigrantmuseet	<p>Lørdagssystemer: Immigrantmuseet og DOF Furesø Fritidsskole afholder i efteråret en række workshops, hvor kvinder fra forskellige kulturer mødes og laver håndarbejde. Kom og brug din lørdag i godt selskab. Hver lørdagssystem starter med et oplæg fra en foredragsholder. Temaerne for oplæggene offentliggøres løbende på museets Facebook-side. Sted: Immigrantmuseet, Stavnsholtvej 3, 3520 Farum</p>

Immigrantmuseet, Farum • KALENDER • Alle arrangementer er gratis

Lørdag	29. april		Immigrantmuseet	<p>Udstillingsåbning: 70'er-fortællinger - gæstearbejderne i Danmark. Oplev de mange personlige fortællinger om mødet med Danmark og danskerne, om livet imellem to kulturer, og om at opbygge en ny tilværelse i det fremmede. Immigrantmuseet sætter i samarbejde med kulturinstitutionerne i Farum Kulturhus fokus på gæstearbejderne igennem en række events, udstillinger og aktiviteter henover sommeren. Festivalen skydes i gang med åbningen af særudstillingen på Immigrantmuseet lørdag d. 29. april 2023. Hold i øvrigt øje med museets hjemmeside og sociale medier for nærmere info i løbet af det tidlige forår. Sted: Immigrantmuseet, Stavnsholtvej 3, 3520 Farum</p>
Torsdag	11. maj	10-11.30	København	<p>Byvandring: I udvandrernes fodspor Kom med når museumsinspektør Freja Gry Børsting fortæller om København da udvandringen var på sit højeste, om billetter, udvandrerskibe og drømme om foden under eget bord i Amerika. Turen starter og slutter på trappen foran det Kongelige Teater på Kongens Nytorv. Gåturen er på ca. 1,5 kilometer. I tilfælde af dårligt vejr, aflyses arrangementet. Tilmeldte får da direkte besked. Tilmelding til: fgb@furesoe.dk. Sted: København</p>
Lørdag	13. maj	11-14	Immigrantmuseet	<p>Lørdagssystemer: Immigrantmuseet og DOF Furesø Fritidsskole afholder i efteråret en række workshops, hvor kvinder fra forskellige kulturer mødes og laver håndarbejde. Kom og brug din lørdag i godt selskab. Hver lørdagssystem starter med et oplæg fra en foredragsholder. Temaerne for oplæggene offentliggøres løbende på museets Facebook-side. Sted: Immigrantmuseet, Stavnsholtvej 3, 3520 Farum</p>
Lørdag	10. juni	11-14	Immigrantmuseet	<p>Lørdagssystemer: Immigrantmuseet og DOF Furesø Fritidsskole afholder i efteråret en række workshops, hvor kvinder fra forskellige kulturer mødes og laver håndarbejde. Kom og brug din lørdag i godt selskab. Hver lørdagssystem starter med et oplæg fra en foredragsholder. Temaerne for oplæggene offentliggøres løbende på museets Facebook-side. Sted: Immigrantmuseet, Stavnsholtvej 3, 3520 Farum</p>

Mosegaarden, Værløse • KALENDER • Alle arrangementer er gratis

	3.jan	10-14	Mosegården	<p>Særdstilling: "Legetøj. Ikke kun for sjov". I museets magasiner findes en stor samling legetøj fra de sidste 100 år, som fortæller, at børns legetøj ikke kun skulle fornøje men også var en forberedelse til voksenalivet. Gratis adgang. Sted: Mosegaarden, Skovgårds Allé 37, 3500 Værløse</p>
Søndag	15.jan	KL.14.00	Mosegården	<p>Søndagsfortælling: "Det trepanerede kranie". I museets permanente udstilling har i mange hår været udstillet et trepaneret kranie fra stenalderens fundet på furesøegnen. Nu har en DNA-analyse givet overraskende viden om det stenaldermenneske, kraniet stammer fra. Per Lotz og Niels Bødker Nielsen fortæller om kranieoperationer i oldtiden, vores ældste forfædre og meget mere om. Gratis adgang. Sted: Mosegaarden, Skovgårds Allé 37, 3500 Værløse</p>
Søndag	12.feb	KL.14.00	Mosegården	<p>Søndagsfortælling: "Tro og overtro". Tove Jensen og Conny Lausten vil fortælle om, hvordan både tro og overtro har præget hverdagslivet – næsten op til vor tid. Hvis du selv har nogle eksempler på dette, er du velkommen til at bidrage med dem. Gratis adgang. Sted: Mosegaarden, Skovgårds Allé 37, 3500 Værløse</p>
Søndag	19.feb	13-16	Mosegården	<p>For hele familien: Tøndeslagning på Mosegaardens gårdsplads og fastelavnsværksted inde i museets udstillinger. Museets cafe har også åbent. Tøndeslagningen begynder kl. 13 og foregår udenfor. Husk tøj der passer til vejret! Arrangementet er gratis. Sted: Mosegaarden, Skovgårds Allé 37, 3500 Værløse</p>
Søndag	26.feb	KL.14.00	Mosegården	<p>Søndagsfortælling: Om Kaj og hans avis. Kaj Øgaard Sørensen blev født for 101 år siden og døde 95 år gammel i 2017. I en menneskealder udgav han ene mand Hareskov-Værløse Avis. Morten Mortensen vil i museets udstilling fortælle om Kaj og hans avis. Gratis adgang. Sted: Mosegaarden, Skovgårds Allé 37, 3500 Værløse</p>
Søndag	12.marts	KL.14.00	Mosegården	<p>Søndagsfortælling: "Om kristentøj". Kristentøj kaldte man i ældre tid dåbs-beklædningen. Conny Lausten vil med eksempler i museets udstilling fortælle om nogle af ældre tiders traditioner omkring fødsel og dåb. Gratis adgang. Sted: Mosegaarden, Skovgårds Allé 37, 3500 Værløse</p>
Lørdag	1.april	10-14	Mosegården	<p>For hele familien: Lørdag d. 1. april har museet påskeåbent. Kom og farv æg med naturfarver, tril påskeæg, leg gamle lege eller gå på opdagelse i påskens historie inde i museet. Arrangementet er gratis. Sted: Mosegaarden, Skovgårds Allé 37, 3500 Værløse</p>

Mosegaarden, Værløse • KALENDER • Alle arrangementer er gratis

Søndag	23.april	KL.14.00	Mosegården	<p>Søndagsfortælling: "Stenalderværktøj". Flint var stenaldermenneskets vigtigste råmateriale, og det blev anvendt til økser, knive og mange andre redskaber. Niels Bødker Thomsen vil vise eksempler på dette, tag gerne egne eksempler med til bestemmelse. Gratis adgang. Sted: Mosegaarden, Skovgårds Allé 37, 3500 Værløse</p>
Torsdag	11.maj	KL.19.00	Mosegården	<p>Foredrag: "Victor Cornelins - drengen, der blev udstillet i et bur i Tivoli". Som syvårig blev Victor Cornelins (1898-1985) sammen med den tre år yngre Alberta i 1905 fjernet fra deres familier på St. Croix, der dengang var en del af Dansk Vestindien. Efter den lange rejse over atlanten blev de to børn udstillet i et bur i Tivoli i København. Mens Victor som ung mand dimitterede fra Jonstrup Seminarium i 1919 og senere blev viceskoleinspektør i Nakskov og fik et langt og indholdsrigt liv, døde Alberta af tuberkulose som 15-årig. Museumsinspektør Morten Mortensen vil med ord og billeder fortælle om Cornelins liv. Gratis adgang men tilmelding er nødvendigt på telefon 72356100, eller e-mail: elab@furesoe.dk. Sted: Mosegaarden, Skovgårds Allé 37, 3500 Værløse</p>
Søndag	18.juni	KL.14.00	Mosegården	<p>Søndagsfortælling: "Gadekærshuset". Tove Jensen fortæller om Gadekærshuset, hvordan det blev flyttet fra Bymidten sten for sten, genopført bag Mosegården, og den arkæologiske undersøgelse, der fulgte med flytningen. Gratis adgang. Sted: Mosegaarden, Skovgårds Allé 37, 3500 Værløse</p>

Farum Lokalhistoriske Forening • KALENDER • Alle arrangementer er gratis

Mandag	23.jan	KL.16.00 / KL.17.00	Farum Kulturhus	<p>Farum Modeljernbaneklub. Klubben har lavet en modeljernbane med Slangerupbanen og bygninger fra Farum. Henning Hansen vil fortælle om arbejdet og om de valgte bygninger. Der er kun plads til 12-15 personer, så derfor bliver arrangementet, der varer ca. 45 minutter lavet á 2 omgange og tilmelding er nødvendig. Tilmelding til Alice Svensson med angivelse af tidspunkt skal ske senest d. 16. januar på svendsen.alice@gmail.com. Skriv navn, antal deltagere og kl. 16.00 eller 17.00, Sted: Farum Kulturhus, ved Cafeen, Stavnsholtvej 3, 3520 Farum</p>
Torsdag	9.marts	KL.19.00	Gedevasevang	<p>Ordinær generalforsamling. Efter generalforsamlingen vil der være en lille forfriskning og et foredrag af Georg Hansen om Slangerupbanen/Hareskovbanen 1906-1948. Sted: Gedevasevang, Hestetangsvej 30 A, 3520 Farum</p>

Farum Lokalhistoriske Forening • KALENDER • Alle arrangementer er gratis

Torsdag	4. maj	KL.18.00	Gedevasevang	Årets St. Bededagsvandring. I årgårturen til Kastaniealle, hvor der vil blive fortalt om nogle af de interessante huse på denne vej. Desuden besøges Gedevasegård - den eneste eksisterende af udflyttergårdene. Den er i dag en den mest velrenoverede gård i Farum. Aftenen slutter med varme hveder på Gedevasevang. Pris: 70,- kr. Tilmelding til Alice på mail svendsen.alice@gmail.com senest d. 27. april. Betaling skal ske på; reg. nr.: 9570, kontonummer: 12394349 eller MobilePay 789127. Husk at skrive navn. Sted: Gedevasevang, Hestetangsvej 30 A, 3520 Farum
Fredag	23. juni		Båtpladsen ved Farum Sø	Det traditionsrige Skt. Hansaftensarrangement. Farum Lokalhistoriske Forening laver arrangementet i samarbejde med Det danske Spejderkorps i Farum. Fra kl. 20 er det muligt at lave snobrød og købe øl og vand. Skt. Hansbålet tændes senere og der vil være en båltaler. Sted: Båtpladsen ved Farum Sø, nedten for Skulpturparken og for enden af Farumgårds Allé

Værløseegnens Historiske Forening • KALENDER • Alle arrangementer er gratis

Søndage		10-12	Mosegården	Kend din egn, morgenture i skoven. Fra gang til gang vælges et skovafsnit for den kommende vandretur. Datoer og turenes nærmere indhold fremgår af foreningens hjemmeside, følg med og se om du kan blive fristet på: www.vaerloesehistorie.dk. Vi starter ofte med at samles på Mosegården, Skovgårds Allé 37, Værløse, og tager afsted i fælles transport med biler, der er til rådighed - til det sted hvor turen går til, og kører derefter tilbage til Mosegaarden. Sted: Mosegaarden, Skovgårds Allé 37, 3500 Værløse
Lørdag	25. feb	11-14	Mosegården	Medlemsdag. Kom forbi og hent det nye nummer af Baven, Witherløse, benyt også lejligheden til at betale dit kontingent, og til at få en sludder og et glas med andre medlemmer i det hyggelige stuehus. Sted: Mosegaarden, Skovgårds Allé 37, Værløse.
Søndag	26. marts	KL.13.30		Kvarters-vandring. Du finder flere informationer på foreningens hjemmeside: www.vaerloesehistorie.dk. Sted: mødested vil fremgå af foreningens hjemmeside

Værløseegnens Historiske Forening • KALENDER • Alle arrangementer er gratis

Lørdag	22. april	KL.14.00	Skovløbevungen 1	Generalforsamling. Hør et spændende foredrag af Thomas Lyngby, museumsinspektør og forskningschef på Frederiksborg Slot. Du finder flere informationer på foreningens hjemmeside: www.vaerloesehistorie.dk Husk at tilmelding er nødvendig, senest 17. april 2023. Sted: Skovløbevungen 1, 3500 Værløse (Teatersalen) Syvstjerneskolen
Søndag	21. maj	13-16		Foreningens forårstur. Vi tager en tur til Bøndernes Hegn med udgangspunkt ved Halvejshuset. Du finder flere informationer på foreningens hjemmeside: www.vaerloesehistorie.dk. Sted: mødested vil fremgå af foreningens hjemmeside.
Søndag	14. maj	KL.15.00	Galaksen	Guldalderkoncert. Fra Skoven ved søen er en lokalhistorisk guldalderkoncert inkl. fortællinger om 1800-tallets salonmijø på landstedet Kulhus. Et samarbejde med Furesø Musikforening (FUMU), hvor medvirkende fra Det Kongelige Kapel optøjer værker af Niels W. Gade, Clara Schumann samt Herman S. Løvenskiold, koncerten er tilrettelagt af Kgl. kapelmusica Vanessa Blander Hedegaard. Sted: Galaksen, Bymidten 48, 3500 Værløse
Mandag	5. juni	KL.14.00	Mosegården	Grundlovsfest. Sang, tale og musik og ikke mindst grundlovstalen. Se foreningens hjemmeside: www.vaerloesehistorie.dk. Det vil være muligt at købe kaffe med kage, øl, vand og vin. Sted: Mosegaarden, Skovgårds Allé 37, 3500 Værløse
Lørdag	30. sep	KL.14.00	Mosegården	75års jubilæum Reception i anledning af bogudgivelse samt foreningens 75års jubilæum. Det afholdes som et udendørsarrangement, i tilfælde af dårligt vejr, opsættes telte. Du finder flere informationer på foreningens hjemmeside: www.vaerloesehistorie.dk. Sted: Mosegaarden, Skovgårds Allé 37, 3500 Værløse

Jonstrupsamlingen • KALENDER • Alle arrangementer er gratis

Sted: Alle arrangementer finder sted i Jonstrup gl. Seminariums øvelsesskole, Jonstrupvej 288, indgang E, Jonstrup. Hvis ændringer, publiceres dette inden aktiviteten på www.jonstrupsamlingen.dk og facebook: jonstrupsamlingens venner.dk			
Søndag	8. jan	14-16	Nytår og rundvisning. Mød bestyrelsen og frivillige i Jonstrupsamlingens Venner til en uformel snak om ideer og forslag til samlingens aktiviteter nu og i fremtiden. Vi inleder med en rundvisning i samlingens særudstilling: "Se, lær og forstå" om anskuesesundervisningen og dens tavler.
Søndag	5. feb	14-16	Kostskoletraditioner og elevplakater. I seminariets i 2021 genfundne historiske bibliotek lå der en stor bunke elevproducerede plakater om mindeværdige dage i kostskolelivet på Jonstrup. Signe Holm-Larsen fra Jonstrupsamlingens frivilligruppe viser nogle af plakaterne og fortæller om de traditioner, som er forbundet med dem.
Søndag	5. marts	14-16	Om anskuesesmodellerne på Gammelholm Skole. I tilknytning til samlingens aktuelle særudstilling om anskuesesundervisning og anskuesestavler og -genstande fortæller skolehistorikeren Jens Tommerup om Gottlieb Christensen, som var en af metodens første danske fortalere og grundlægger af Gammelholm Skole. Hans pædagogiske virke her og hans samling af anskuesesmodeller i skolens loftetage vandt europæisk ry.
Søndag	2. april	14-16	Jonstrups bygningshistorie og QR-vandring. I 2022 åbnedes den udendørs fortælling om seminariekompleksets bygningshistorie. Historien bag berettes af to fra frivilligruppen, idet Signe Holm-Larsen fortæller om historiske milepæle og processen med at etablere QR-ruten, og Anne Sørensen leder den efterfølgende rundvandring til QR-koderne på de enkelte bygninger. Hvis man har lyst, kan man deltage i en quiz om bygningshistorien.
Søndag	30. april	14-16	Om Jonstrup før og efter reformationen. Niels Bødker Thomsen fra Værtøseegnens historiske Forening fortæller om Jonstrup 1200-1660. Ud fra bl.a. de arkæologiske udgravninger af Jonstrup Bondeby i 2008 beretter han om historiske højdepunkter som Hvide-slægtens storgård ved Sønderød, Kongens Høeng, Jonstrup Hovedgaard og Jonstrup Bondeby mv.
Søndag	04. juni	14-16	De frie skoler – før og nu. Siden 1855 har folkeskolen og de private skoler eksisteret side om side. Ebbe Forsberg, tidligere sekretariatsleder for de private skoler, fortæller om de "frie skoler" og giver et historisk rids af højdepunkter fra frie skoleloven i 1855 og frem til skolerens aktuelle vækst i disse år. Han fortæller også om de frie skolers lærere, hvoraf nogle kom fra Jonstrup.

DU ER VELKOMMEN TIL AT KONTAKTE OS HER:

Cathrine Kyø Hermansen
Museums- og arkivchef
Tlf.: (+45) 72 16 47 18
ckh@furesoe.dk

Anders Thorkilsen
Museumsinspektør
Tlf.: (+45) 72 16 47 26
aot1@furesoe.dk

Freja Gry Børsting
Museumsinspektør,
Ph.-D studerende RUC
fgb@furesoe.dk

Morten Mortensen
Museumsinspektør
Tlf.: (+45) 72 16 47 34
mmo@furesoe.dk

Lise Milan Nielsen
Skoletjenestemedarbejder
Tlf.: (+45) 72 16 53 61
limn@furesoe.dk

Emma Barnhøj Jeppesen
Museumsinspektør
Tlf.: (+45) 72 16 46 56
ebj1@furesoe.dk

Elisabeth Abel
Kontorassistent
Tlf.: (+45) 72 35 61 00
elab@furesoe.dk

Tetiana Burlachenko
Museumsvært
Tlf.: (+45) 72 16 47 34
tbr3@furesoe.dk

FURESØ MUSEER NYT

1. halvår 2023

IMMIGRANTMUSEET
INDVANDRINGENS KULTURHISTORIE

FURESØMUSEER

Adresser på udstillingssteder:

Mosegaarden

Skovgårds Allé 37, 3500 Værløse
Åbent tirsdag - fredag kl. 11-16,
søndag kl. 13-16
Lukket alle helligdage samt søndage i juli.

Immigrantmuseet

Stavnsholtvej 3, 3520 Farum
Åbent tirsdag - lørdag kl. 10-16
Lukket alle helligdage.

Købmansmuseet Cornelen

Stavnsholtvej 186, 3520 Farum
Åbent første og sidste søndag i måneden kl.
13-16
Lukket januar, juli og august.

Adresse på arkiver:

Furesø Arkiver

Lokalarkiv, læsesal og stadsarkiv
Stavnsholtvej 3, 3520 Farum
Åbent mandag - torsdag kl. 11-16
(Læsesalen kun med ekspedition til kl. 15)

Administration:

Stavnsholtvej 3, 3520 Farum
Tlf. 7235 6100
www.furesoemuseer.dk
www.immigrantmuseet.dk

Furesø Museer Nyt udkommer 2 gange årligt.

Redaktion: Freja Gry Børsting og Cathrine Kyø
Hermansen (ansv.)

Redaktionen er afsluttet november 2022.
Næste nr. udkommer juli 2023.

Design:
Sara Laub

Oplag: 2.000 stk.
ISSN 1902-5114